

Szimpatikusabbak-e a jó tanulók?

A kutatás előzményei

A kutatás ötlete dr. Cserné Adermann Gizella tanárnő által tartott „A pedagógia és didaktikai alapjai” című, másodéves informatikus könyvtáros BA kurzusomon fogalmazódott meg bennem. A Tanárnő biztatására fogtam neki a tárgyhoz kapcsolódó kutatás megtervezéséhez és kivitelezéséhez. Kutatásom alanyának volt alma materem, a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma két végzős osztályát választottam. Az iskola igazgatónőjétől, Bodáné Gálosi Mártától kapott pozitív visszajelzés után felkértem szakmai konzulensemnek dr. habil. Reisz Terézia tanárnőt, akinek véleményét rendre kikértem az előkészületi munkák során. Az adatfelvétel két körben, 2019 novemberében és decemberében történt.

A mérőeszköz

A kutatás során alkalmazott kérdőív öt kérdésből állt, melyek szerkesztésekor az egyértelmű, rövid és egyszerű fogalmazásra törekedtem. Feltételeztem (részben saját tapasztalataim alapján), hogy a végzős diákok figyelmét nehéz lenne fenntartani egy hosszabb kérdőívvel, ezért törekedtem arra, hogy megfontolt válaszadással se tartson tíz percnél tovább a kitöltés. Mindkét osztályt a kitöltés előtt tájékoztattam a kutatás céljáról és módjáról. (A kérdőívet lásd az 1. sz. mellékletben)

Szerkesztése szerint a kérdőív két részre tagolódtott. Az első három kérdés a diákok nevére, iskolába jutásuk módjára (formalizált bejárás [nem pécsi lakos] /kollégista/pécsi lakos válaszlehetőségek) és tanulmányi eredményeik tendenciájára vonatkozott (formalizált romló/egyenletes/javuló válaszlehetőségek). A diákok tanulmányi eredményeire vonatkozó kérdés továbbá megadta, hogy a tizedikes és tizenegyedikes tanulmányi teljesítményüket értékeljék a diákok. Tanulmányi eredményeik pontos (legalább két tizedesjegynyi) megadása nem volt szükséges, ugyanis azok bárki számára hozzáférhetők az iskola évkönyveiben.¹

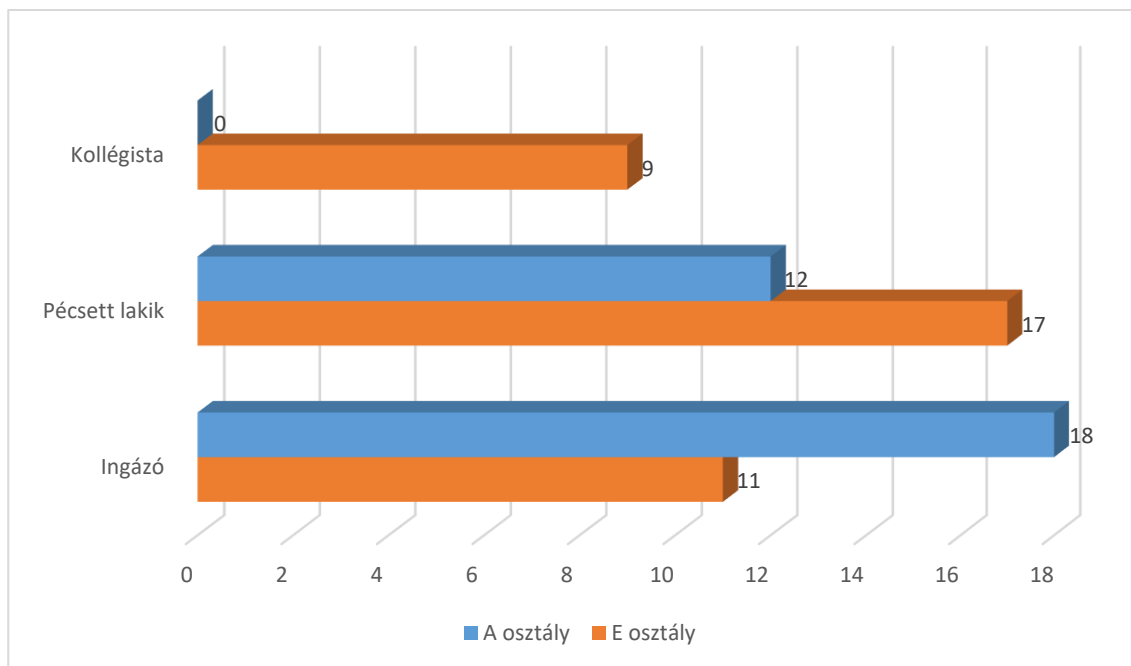
A második rész a diákok osztálytársaikhoz fűzött viszonyára vonatkozó két kérdést tartalmazta. Egyszer kaptak egy táblázatot az osztály névsorával (továbbiakban szimpátiatáblázat), amiben egy egytől kilencig terjedő skálán kellett jelölniük szimpátiájukat a többiek felé (1 – legkevésbé szimpatikus, 9 – legpozitívabb). Végül egy nyitott kérdés vonatkozott arra, hogy kihez (maximum egy személy) fűzi őket a legszorosabb kapcsolat, szimpátia (továbbiakban szimpátiakapcsolat). A kérdés megfogalmazása nem volt egyszerű feladat, mert egyszerre kellett tükröznie a korcsoport sajátosságait és jellemzőit, miközben egy olyan életszerű, mégis képzeletbeli helyzetet kellett teremtenie, ami mindenki számára érthető és elképzelhető.

A kutatási minta

A kutatási mintát két végzős osztály alkotta. Előbbi általam vizsgált osztály harminc, utóbbi harmincnégy fős. A gimnázium egyik – Pécssett ritkának tekinthető – tulajdonsága, hogy egyszerre saját fiú- és lánykollégiummal is rendelkezik. Az iskola a városon kívül is „nívós”, a HVG által évenként összeállított középiskolai rangsorban 2014–2019 között a 73., 85., 84., 81., 59. és 95. helyen szerepelt az iskola.² Az intézményben jelentős a nem pécsi, kollégista vagy ingázó diákok aránya. A vizsgált két osztály diákjainak ezen megoszlását az 1. ábra tartalmazza.

¹ Az évkönyvek mellékletként tartalmazzák az osztályok névsorait a tanulók előmenetelével.

² Riba 2014; Riba 2015; Riba 2016; Riba 2017; Riba 218; Riba 2019.

1. ábra: A diákok megoszlása az iskolába jutás szempontjából

Az adatok feldolgozásakor „válaszmegtadó” nyilatkozatokkal is találkoztam. A kifejezés alatt azokat értem, akik vagy nem adtak értékelhető választ a szimpátiakapcsolatra, vagy a szimpátiatáblázatban csak egy értéket választottak (módusz(válasz) = osztálylétszám – 1). Az egyik osztályban továbbá egy diák mindkét adatfelvétel idején hiányzott.

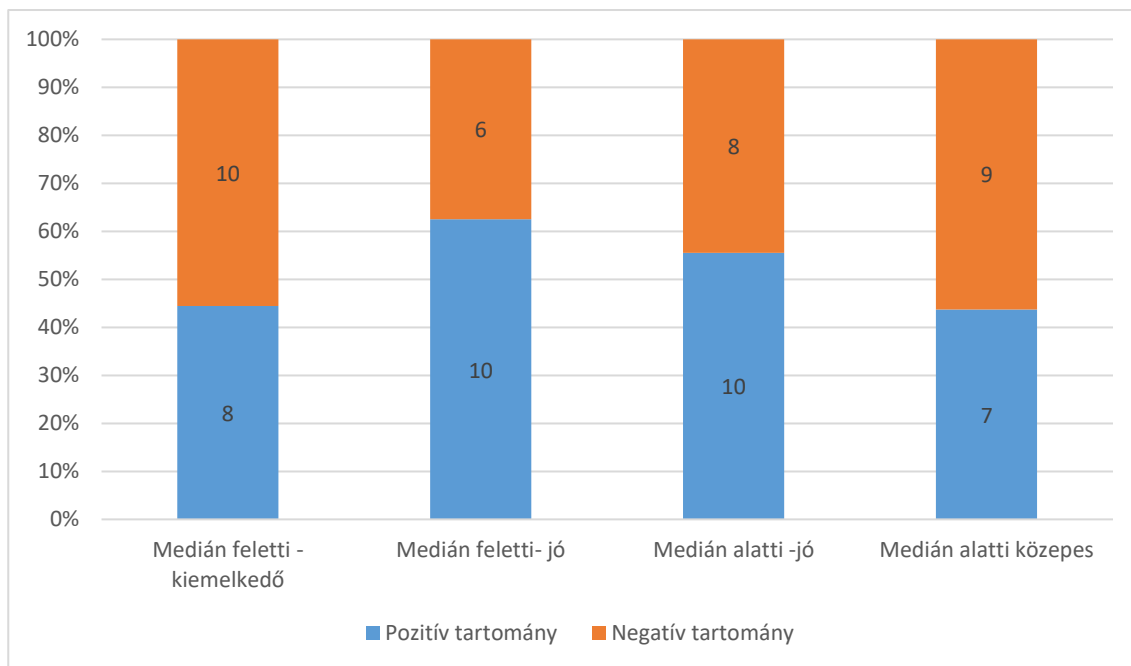
Az egyik osztály esetében egy, a másik osztály esetében két válaszmegtadó diák volt, aki sem a szimpátiakapcsolatra vonatkozó kérdésre, sem a szimpátiatáblázatra nem adott értékelhető választ, amihez még hozzáadandó az adatfelvétel során hiányzó egy diák.

Tanulmányi teljesítmény és a szimpátiakapcsolatának összefüggései

A tanulmányi eredményeknél a 9., 10. és 11. évfolyam záró átlagainak összegének átlagát értem, két tizedesjegynyi pontossággal.

A két osztály tanulmányának számtani átlaga között két tizednyi eltérés van (4,37 és 4,14). Amennyiben viszont mediánt nézünk, ez az előny majd' egy tizeddel nő (4,4 szemben 4,08). Tanulmányi teljesítményük tekintetében a két osztály tanulóit négy csoportra osztottam; medián alatti közepes, medián alatti jó, medián feletti jó és medián feletti kiemelkedő diákokra. Eme négy csoportba tanulmányi átlaguk szerint soroltam a diákok, aszerint, hogy tanulmányi átlaguk alapján az osztály melyik negyedébe esnek. A közepes és a medián alatti- jó csoportba az osztályok mediánja alá eső, a medián feletti -jó és medián feletti- kiemelkedő csoportba pedig az osztály mediánja fölé eső tanulmányi átlagú diákok tartoznak. A harminc fős osztály#1 esetében 15-15 fő került a mediántól fölé és alá, míg a harmincnyolc fős osztály#2 esetében 19-19.

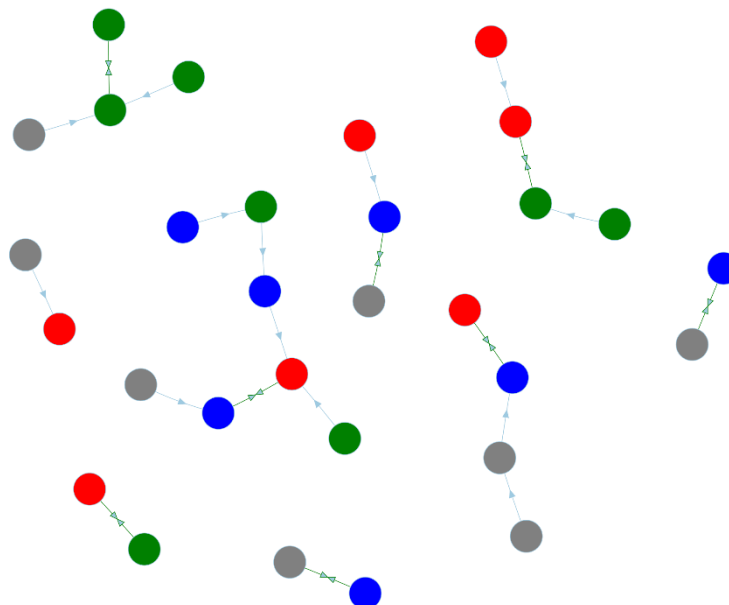
A két osztály adatát összesítve leszűrhető, hogy mindkét osztály esetében az átlagosnál jobb előmenetelű diákok nagyobb hányadát a pozitív szimpátiatartományba sorolják társaik. (2. ábra) Az adatok elemzése során kitűnt, hogy a kimagasló tanulmányi eredmény esetünkben nem vonja maga után az érintett diákok többségének feltétlen pozitív megítélését.

2. ábra: A két osztály összesített szimpátiamegoszlása a tanulmányi teljesítmények szerint

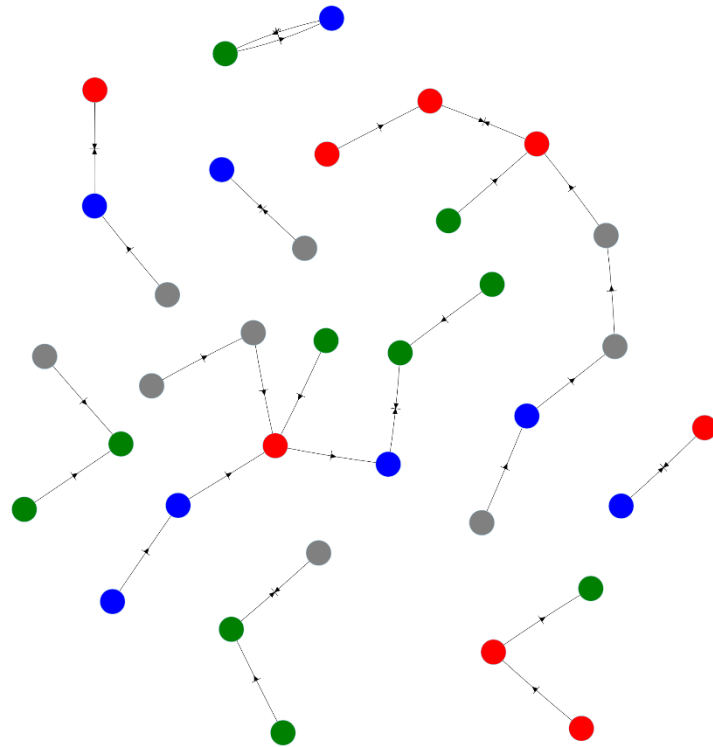
Szimpátiakapcsolat

A kutatás alapján az egyik osztályban („osztály#2”) erősebbek a csoportkapcsolatok, mint a másokban. („osztály#1”) (3. és 4. ábra).

3. ábra: Az „osztály#1” szimpátiakapcsolatainak ábrája

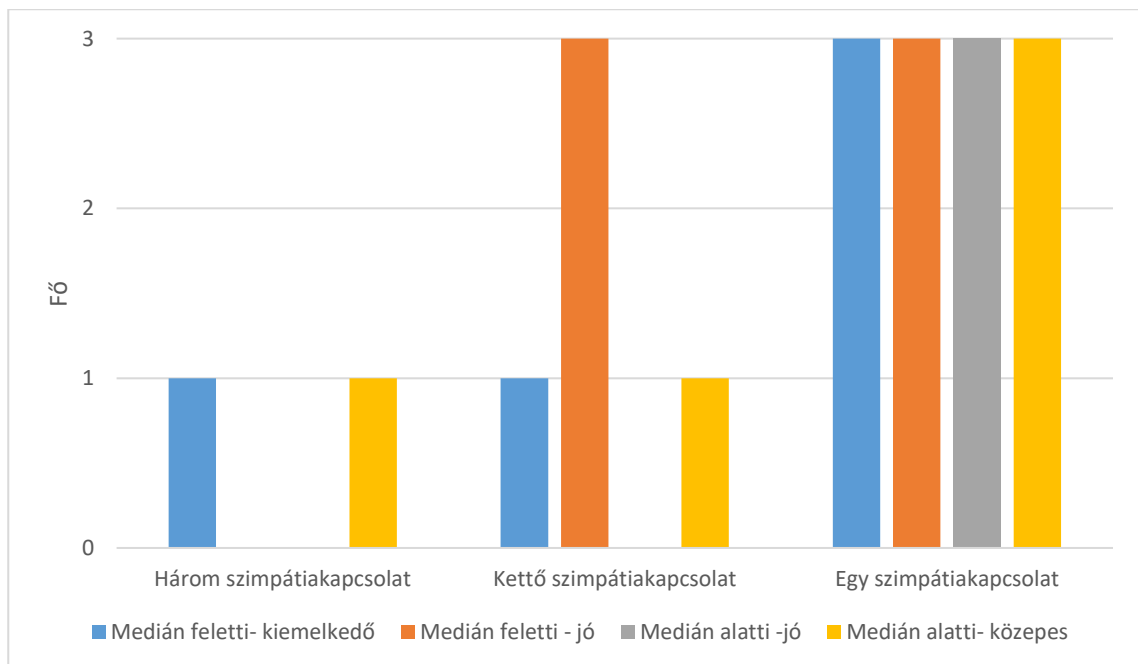
Zöld: medián feletti- kiemelkedő, kék: medián feletti-jó, szürke: medián alatti-jó, piros: medián alatti- közepes

4. ábra: Az „osztály#2” szimpátiakapcsolatainak ábrája

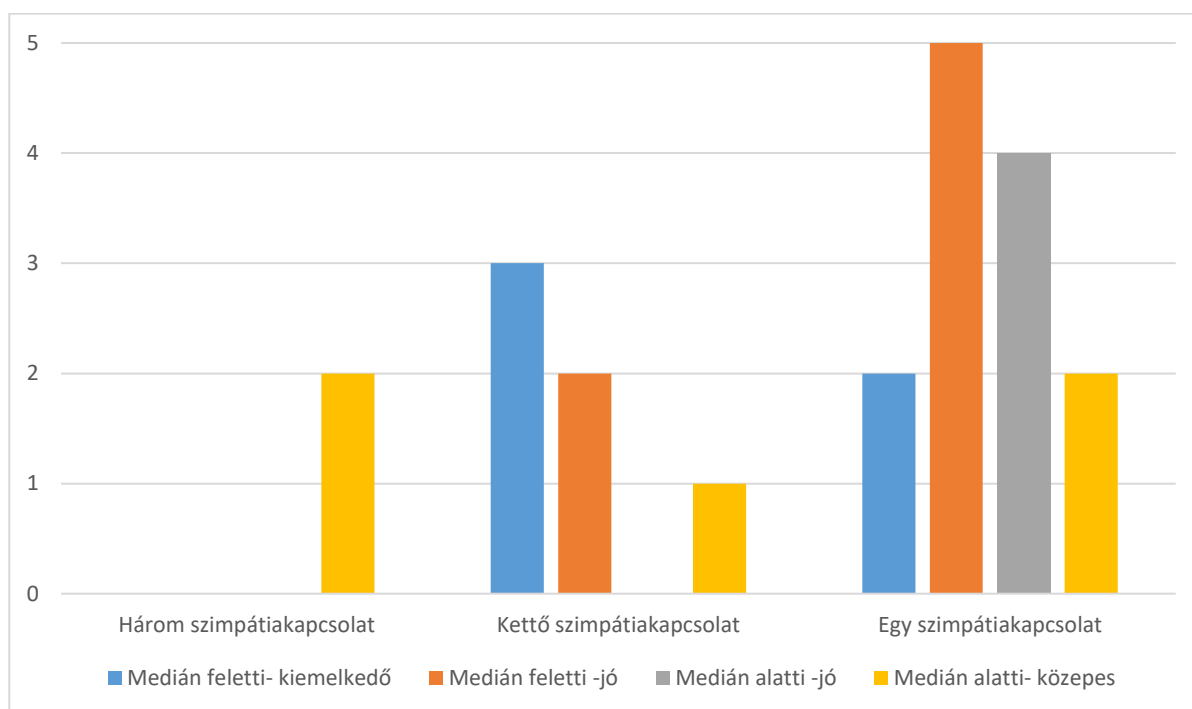
Zöld: medián feletti-kiemelkedő, kék: medián feletti- jó, szürke: medián alatti-jó, piros: medián alatti- közepes

Az első vizsgált osztályban osztályban 29 válasz érkezett a szimpátiakapcsolatra, amiből 19 diákot legalább egyszer választottak. 2 diák kapott három szimpátiakapcsolati jelzést, 5 kettőt és 13 egyet. Eme tizenkilenc diák nemének megoszlása majdnem tökéletesen kiegyenlített; három szimpátiakapcsolatot egy fiú és egy lány, kettőt 3 fiú és 2 lány, egyet pedig 6-6 fiú és lány kapott.

5. ábra: Osztály#1 szimpátiarelációinak eloszlása

Hasonló kiegyenlítettség tapasztalható, ha a diákokat a szimpátiakapcsolatok és a tanulmányi eredményük összefüggésében vizsgáljuk. Három, vagyis a maximális számú szimpátiakapcsolattal – a két véglet – egy kiemelkedő és egy közepes diák rendelkezik. Egy szimpátiakapcsolattal mind a négy tanulmányi eredményt jelző kategória egységesen, három diákkal képviselteti magát. A két szimpátiakapcsolattal rendelkezők eloszlása már valamivel bonyolultabban alakult, ugyanis – az egyenlő számú – kiemelkedő-leszakadó páros mellett megjelenik három, medián felett jól teljesítő diák is. A nemek kiegyenlítettsége mellett az is megfigyelhető, hogy az „osztály#1” esetében a 29 szimpátiakapcsolatra érkezett válasz mindegyike egy kivételével azonos neműre érkezett. Így a szimpátiakapcsolatok grafikus ábrázolásakor kirajzolódó kilenc csoport esetén öt tisztán lány, három tisztán fiú és egy pedig nemileg heterogén. Fontos eredményként rögzíthetjük, hogy a tinédzser korosztályban erős a nemi vonatkozású csoportok képződése, e tekintetben az egyes nemi csoportok kohéziójában számottevő a személyes szimpátia tényezője.

6. ábra: "Osztály#2" szimpátiarelációinak eloszlása

A másik vizsgált osztályban 33 választ rögzítettem, ebből 21 diák szerepelt a válaszok között. 2 diák kapott három szimpátiakapcsolatot, míg 6 kettőt és 13 egyet. A nemek megoszlása itt már nem volt kiegyenlített, három szimpátiakapcsolatot 1 lány és egy fiú, kettőt 5 lány és 1 fiú, valamint egyet 8 lány és 5 fiú kapott. Szimpátiakapcsolat és tanulmányi eredmény összefüggésében megfigyelhető, hogy három szimpátiakapcsolattal csak két medián alatti közepes, kettővel már három kiemelkedő, kettő medián feletti jó és egy medián alatti közepes diák rendelkezik. Egy választást két kiemelkedő és medián alatti közepes diák, illetve öt medián feletti jó és négy medián alatti jó kapott. A másik osztálynál megfigyelt tendencia, miszerint a diákok nem választanak ellenkező nemű párt a szimpátiakapcsolatnál, ennél az osztálynál már nem így van; a 33 válasz között ugyanis hét ellenkező nemű volt. Itt is kilenc csoport rajzolódott ki, amiből öt nemileg homogén; négy tisztán csak lányokból, valamint egy csak fiúkból áll.

Összegzés

A Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma osztályaival végzett kutatásom eredményeiből nem lehet és nem is kívánok általánosító és messze mutató következtetéseket levonni. Ugyanakkor kutatásomat alkalmasnak találom arra, hogy a két osztályban vizsgáljam a diákok tanulmányi eredményeinek és szimpátiájának összefüggéseit. A legjobb teljesítményű tanulók esetében megfigyelhető, hogy osztálytársaik végletesen viszonyulnak hozzájuk.

A két osztály eredményeit összesítve azt látjuk, hogy mindkét osztály esetében igaz az a megállapítás, hogy a medián feletti tanulmányi teljesítményű csoport örvend a legnagyobb szimpátiának. A medián alatti közepes tanulmányi előmenetelű diákok tekintetében mutatkozik meg az egyedüli éles ellentét a két osztály között, ugyanis míg az egyik osztály inkább negatívan, a másik inkább pozitívan viszonyul hozzájuk. Ez az eredmény további kutatások szükségességét jelzi, mert feltételezhető, hogy ebben a korosztályban a személyes kapcsolatok természetében nem dominál az iskolai tanulmányok eredményessége.

Irodalom

- Antal Emília–Czene Miklós–Mártonné Nagy Andrea (szerk.): A Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma évkönyve a 2017/2018. tanévről. Pécs: közli Dobosi László. 2018.
- Antal Emília et al (szerk.): A Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma évkönyve a 2018/2019. tanévről. Pécs: közli Bodáné Gálosi Márta. 2019.
- Antal Emília et al (szerk.): A Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma évkönyve a 2016/2017. tanévről. Pécs: közli Dobosi László. 2017.
- Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata: szociometriai értelmezés. Budapest: Osiris, 2004.
- Riba István (szerk.): Középiskola 2014. Középiskola: a 100 legjobb gimnázium és szakközépiskola: HVG rangsor. Budapest: HVG Kiadó. 2014.
- Riba István (szerk.): Középiskola 2015. Középiskola: a 100 legjobb gimnázium és szakközépiskola, HVG rangsor. Budapest: HVG Kiadó. 2015.
- Riba István (szerk.): Középiskola 2016. Középiskola: a 100 legjobb gimnázium és szakközépiskola, HVG rangsor. Budapest: HVG Kiadó. 2016.
- Riba István (szerk.): Középiskola 2017. Középiskola: a 100 legjobb gimnázium és szakgimnázium, HVG rangsor. Budapest: HVG Kiadó. 2017.
- Riba István (szerk.): Középiskola 2018. Középiskola: a 100 legjobb gimnázium, HVG rangsor. Budapest: HVG Kiadó. 2018.
- Riba István (szerk.): Középiskola 2019. Középiskola: a 100 legjobb gimnázium, HVG rangsor. Budapest: HVG Kiadó. 2019.

Mellékletek:

1.sz. melléklet: A kutatásba bevont két osztály szimpátiakapcsolatainak felméréséhez alkalmazott szociometriai kérdőív - pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma 12.A és 12.E osztályok

- 1) Első lépésként kérlek add meg a neved
Név:
- 2) Kérlek add meg, hogy az iskolába járás szempontjából alábbiak közül melyik csoportba tartozol. Csak egy választ karikázz be/húzz alá.
bejárok Pécsre • kollégista vagyok • Pécssett lakom
- 3) Most arra kérnélek, hogy értékelj az elmúlt két évnyi (10. és 11. évfolyam) tanulmányi teljesítményedet; képességeidhez képest hogyan teljesítettél? Csak egy választ karikázz be/húzz alá.
romló • egyenletes • javuló
- 4) Szerencsés nyertesként egy napra minden költségedet állják és azt csinálhatsz, amit csak szeretnél; osztálytársaid közül kivel töltenéd legszívesebben a napot? Csak egy választ adj meg.

5) Most egy táblázatot fogsz találni az osztály névsorával. Kérlek, minden névhez rögzítsd azt, hogy az adott személy számodra mennyire szimpatikus. Az egyest karikázd be, ha nem igazán kedveled, a kilencset pedig akkor, ha a lehető legnagyobb mértékben kedveled őt. Egy névhez csak egy jelzést tegyél, magadat hagyd ki.

Sorszám	Név	legkevésbé pozitív (1) – legpozitívabb (9)								
1	Osztálytárs 1.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Osztálytárs 2.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Osztálytárs 3.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Osztálytárs 4.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Osztálytárs 5.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Osztálytárs 6.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Osztálytárs 7.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Osztálytárs 8.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Osztálytárs 9.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Osztálytárs 10.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Osztálytárs 11.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Osztálytárs 12.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Osztálytárs 13.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Osztálytárs 14.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Osztálytárs 15.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Osztálytárs 16.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Osztálytárs 17.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Osztálytárs 18.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Osztálytárs 19.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Osztálytárs 20.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Osztálytárs 21.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Osztálytárs 22.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Osztálytárs 23.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Osztálytárs 24.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Osztálytárs 25.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Osztálytárs 26.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Osztálytárs 27.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Osztálytárs 28.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	Osztálytárs 29.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Osztálytárs 30.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	Osztálytárs 31.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
32	Osztálytárs 32.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Osztálytárs 33.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34	Osztálytárs 34.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Osztálytárs 35.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
36	Osztálytárs 36.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
37	Osztálytárs 37.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	Osztálytárs 38.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

A kérdőív ezzel befejeződött. Nagyon szépen köszönöm, hogy válaszoltál a kérdésekre! Amennyiben bármi kérdésed lenne, szólj!